

Co-funded by
the European Union

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ГІДНОСТІ
ДИТИНИ: ПРОТИДІЯ
НАСИЛЬНИЦЬКИМ МЕТОДАМ
ВИХОВАННЯ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

24-25 квітня 2025 року

Одеса

2025

Оргкомітет конференції:

Давиденко В'ячеслав, ректор Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, полковник поліції;

Корнієнко Максим, проректор університету, доктор юридичних наук, професор, полковник поліції;

Беляк Ольга, директор КЗ «Одеський фаховий педагогічний коледж», кандидат педагогічних наук, доцент, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;

Домброван Наталія Василівна, начальник відділу організації наукової роботи ОДУВС, кандидат юридичних наук, доцент, підполковник поліції;

Ковальова Олена Володимирівна, професор кафедри адміністративної діяльності поліції, кандидат юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник, майор поліції;

Матвєєва Лілія Георгіївна, завідувач кафедри загальноправових дисциплін, доктор юридичних наук, професор, полковник поліції;

Пальшков Костянтин Євгенович, професор кафедри загальноправових дисциплін, кандидат політичних наук, доцент;

Пишна Алла Георгіївна, завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції, кандидат юридичних наук, доцент, підполковник поліції;

Харченко Наталія Михайлівна, практичний психолог, кандидат психологічних наук.

Статті друкуються в авторському варіанті. Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей, які суттєво перевищували запропоновані обсяги.

Забезпечення принципу гідності дитини : протидія насильницьким методам виховання : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 24-25 квітня 2025 р.). – Одеса : ОДУВС, 2025. – 214 с.

Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише авторам і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні орган, що надає гранти, не можуть нести за них відповідальності.

САЙТ КОНФЕРЕНЦІЇ

ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ВОЄНОГО СТАНУ

СПАТЕРУК Богдан

курсант 103 навчального взводу

факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування

Одеського державного університету внутрішніх справ

*Науковий керівник: **ІЗБАШ Катерина***

старший науковий співробітник відділення організації

наукової роботи відділу організації наукової діяльності

Одеського державного університету внутрішніх справ

кандидат юридичних наук, доцент

Захист прав дитини в умовах воєнного стану є комплексним завданням не тільки держави, а і міжнародних організацій, громадянського суспільства, кожної людини. Бути в безпеці в цих умовах, разом з сім'єю можуть не всі діти, вплив на психічне здоров'я, особистий розвиток, піклування та захист від усіх форм фізичного та психологічного насильства, захист від катувань та інших жорстоких, нелюдських або тих, що є принизливими для гідності формами поведінки або покарання є важливим напрямком який збереже здорову націю [1]. Охорона прав дитини в період воєнного стану регулюється як міжнародними, так і національними нормативно-правовими актами. На міжнародному рівні основоположним документом є Конвенція про права дитини, прийнята ООН у 1989 році. Україна ратифікувала цю Конвенцію, визнавши дитину повноправним членом суспільства [2]. Один із ключових напрямів державної політики у сфері захисту прав дитини – удосконалення законодавства, ратифікація міжнародних конвенцій та впровадження норм міжнародного права. Завдяки цьому Україна приєдналася до низки міжнародних документів, спрямованих на гарантування прав дітей. Водночас у умовах воєнного стану, що діє на всій території країни, повноцінне виконання державою своїх зобов'язань щодо захисту прав дитини значно ускладнене.

Вступила в силу постанова Кабінету Міністрів України «Про створення Координаційного штабу з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану» від 17.03.2022 № 302, у якому до головних завдань віднесено узгодження дій органів виконавчої влади та місцевого самоврядування для організації евакуації дітей, зокрема

дітей з інвалідністю, сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, а також тих, хто перебуває у прийомних сім'ях, дитячих будинках сімейного типу чи під опікою. Штаб забезпечує їх безпечне переміщення та створення належних умов для перебування у безпечних регіонах України або країнах тимчасового перебування. Також здійснюється контроль за постановкою дітей на консульський облік, визначення механізмів вирішення проблемних питань, що виникають під час тимчасового влаштування, та підготовка їх повернення до України після припинення воєнних дій [3]. Таким чином, держава завдяки уповноваженим членам складу Координаційного штабу здійснює гідну підтримку та захист прав дітей в умовах воєнного стану. Щоб евакуаційна система працювала бездоганно було розроблено низку рекомендацій, які почали реалізовуватися через постанови Кабінету Міністрів України, зокрема постанову від 23 серпня 2022 року № 940 щодо вдосконалення механізму евакуації. Ці зміни дали значний внесок в плані евакуації дітей[4].

Одним із найважливіших заходів у захисті прав дітей під час воєнного стану та оперативному реагуванні на їхні потреби стало впровадження загальнонаціональної програми **«Дитина не сама»**. Ініціатива реалізована Офісом Президента України у співпраці з Дитячим фондом ООН (UNICEF Ukraine) та Міністерством соціальної політики. Основним інструментом програми є чат-бот **«Дитина не сама»**. Війна щодня розлучає дітей із батьками: одні опиняються у фільтраційних таборах, інші губляться, рятуючись від обстрілів, а дехто, на жаль, гине. Для підтримки таких дітей створено чат-бот **«Дитина не сама»**, який допомагає знайти загублену дитину, надати їй тимчасовий прихисток у сім'ї або повідомити про випадки перебування дітей без нагляду. Ресурс містить корисну інформацію для захисту прав дітей у воєнний час. Зокрема, у боті зібрані норми українського та міжнародного законодавства щодо охорони прав дітей під час збройного конфлікту. Також наведено контакти служб та органів, які надають юридичну, психологічну допомогу чи реагують на випадки порушення прав дитини, зокрема у ситуаціях торгівлі дітьми. Користувачі можуть знайти відповіді на запитання про те, що робити у разі порушення прав дитини та куди звертатися за підтримкою. Для родичів, піклувальників, психологів та журналістів у боті є розділи з інструкціями щодо спілкування та допомоги дітям, які пережили травматичні події. Також передбачена можливість подання заяви для громадян України та іноземних організацій, які бажають тимчасово прихистити дітей. Родини, що планують взяти дитину під опіку,

повинні відповідати певним критеріям, які можна перевірити через бот. Додатково для них пропонується онлайн-навчання щодо адаптації, догляду та психологічної підтримки дитини в нових умовах.

Як вбачається з зазначеного чат-бота, нині українці подали вже понад 18 000 заявок, щоб тимчасово прихистити дитину. Та їхнє число щодня зростає [5]. З початку 2014 року Україна здійснює заходи щодо захисту прав дітей на тимчасово окупованих територіях, попри обмежений доступ до них. Після повномасштабного вторгнення РФ проблема порушення прав дітей загострилася, що зумовило необхідність пошуку нових механізмів захисту. Окупанти насильно інтегрують українських дітей у свою систему через зміну освітніх програм, примусову паспортизацію та депортацію. Завданням держави є збір та документування фактів порушення прав дітей. Для цього створено портал «Діти війни», де акумулюється інформація про загиблих, поранених, зниклих безвісти та депортованих дітей. Платформа також дозволяє громадянам надавати інформацію правоохоронним органам про порушення прав дитини. Крім того, Кабінет Міністрів України ухвалив рішення про створення Єдиного реєстру осіб, зокрема дітей, депортованих або примусово переміщених через збройну агресію РФ, який має об'єднати всю інформацію щодо цих випадків [6]. Офіс Генерального прокурора України веде розслідування злочинів РФ проти дітей. Зафіксовано понад 80 000 кримінальних правопорушень за статтею 438 КК України, з них 1012 воєнних злочинів проти дітей, 1720 атак на установи для дітей, 85 випадків депортації та викрадення дітей. ОГП співпрацює з Міжнародним кримінальним судом (МКС), який 17 березня 2023 року видав ордери на арешт Президента РФ та Уповноваженого з прав людини РФ за незаконну депортацію українських дітей. Для захисту дітей 17 березня 2022 року створено Координаційний штаб з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану. Він забезпечує евакуацію, розміщення та соціальний захист дітей, а також контроль за їхнім поверненням. Користуючись статистикою Дмитра Лубінця Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини то можна зробити висновок, що РФ незаконно вивозить дітей з нашої країни, знищує дитячі садочки, дитячі будинки [7].

У серпні 2022 року Указом Президента створено Координаційну раду з питань захисту та безпеки дітей [8] відкрито Консультаційний центр Уповноваженого ВРУ з прав людини. Попри складнощі, українські державні органи та міжнародні партнери працюють над поверненням депортованих дітей. Національне інформаційне бюро веде обмін даними з міжнародними організаціями, а Офіс

Уповноваженого ВРУ контактує з російською стороною. Станом на 14 травня 2023 року повернуто 364 дитини. Проте процес залишається складним через відсутність представників України в РФ та системне заперечення депортації з боку Росії. Дітям, які повертаються, необхідна підтримка: ідентифікація, медична допомога, відновлення документів, психологічна реабілітація та соціальний захист. Україна активно взаємодіє з міжнародними організаціями, зокрема Європейською мережею омбудсманів з прав дитини та структурами ООН. 28 квітня 2023 року в ООН відбулося засідання Ради безпеки, присвячене викраденню та депортації дітей під час збройних конфліктів. Таким чином, Україна системно працює над захистом прав дітей, поверненням депортованих та притягненням до відповідальності винних у воєнних злочинах. Однак процес вимагає подальшого вдосконалення механізмів і посилення міжнародного тиску на РФ [9].

На підставі викладеного вище можна зробити висновок про те, що на сьогодні наша держава гідно реалізує виконання покладених на неї функцій щодо забезпечення захисту прав дитини. Разом із тим це вкрай важко, тому у ці тяжкі та важливі для нашої держави часи кожен небайдужий громадянин України має допомагати захистити та реалізувати права найбільш незахищеної категорії осіб – дітей. Кожен громадянин може зробити свій внесок у захист прав дитини, будучи уважним до потреб дітей у своєму оточенні та підтримуючи відповідні ініціативи. Важливо знати свої права та механізми їх захисту, а також вміти звертатися за допомогою до відповідних органів та організацій. Психологічна підтримка дітей в умовах війни є критично важливою для їхнього здорового розвитку та адаптації до складних умов.

Література:

1. Алла Олійник, суддя Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду, стаття «Сучасні виклики та актуальні проблеми захисту прав та інтересів дітей у цивільних справах в умовах воєнного стану». URL.

https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/Prezent_Zahist_ditei_voen_stan.pdf.(дата звернення 16.03.2025).

2. Конвенція про права дитини. URL. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text (дата звернення 16.03.2025).

3. Про утворення Координаційного штабу з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 16.03.2025).

4.Постанова КМУ від 23 серпня 2022 р. № 940 Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо удосконалення механізму проведення евакуації.URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/940-2022-%D0%BF#Text>.

5. ЧАТ-БОТ «ДИТИНА НЕ САМА». URL. <https://dity.msp.gov.ua/> (дата звернення 16.03.2025).

6.Постанова КМУ від 14 серпня 2019 р. № 726 «Про затвердження Порядку ведення Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин».URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/726-2019-%D0%BF#Text>.

7.Статистика Дмитра Лубінця Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.URL. <https://ombudsman.gov.ua/childrenofwar-2023/dii-vlady-ukrainy-spriamovani-na-zakhyst-prav-ditei>.

8.Указ президента України «Про Координаційну раду з питань захисту та безпеки дітей»URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/568/2022#Text>.

9. Європейська мережа омбудсманів з прав дитини на захисті дітей, постраждалих внаслідок нападу РФ на Україну.URL. https://www.ombudsman.gov.ua/news_details/predstavniki-yevropejskoyi-merezhi-ombudsmaniv-z-prav-ditini-obgovorili-sposobi-zahistu-prav-ditej-postrazhdalih-vnaslidok-napadu-rf-na-ukrayinu.

¹ Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише автору і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні грантодавець не можуть за них нести відповідальність.

Наукове видання

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ГІДНОСТІ ДИТИНИ: ПРОТИДІЯ НАСИЛЬНИЦЬКИМ МЕТОДАМ ВИХОВАННЯ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

24-25 квітня 2025 року

Підп. до друку 24.06.2027" . Формат 60x84/16.
Друк" . Папір офсетний. Гарнітура Times.
Ум.-друк. арк. 14,7. Обл.-вид. арк. 15.2.
Наклад 60 прим.

Надруковано з готового оригінал-макет 0
Редакційно-видавничий відділ
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса, вул. Успенська,1,
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДП № 3507 від 25.06.2009